

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

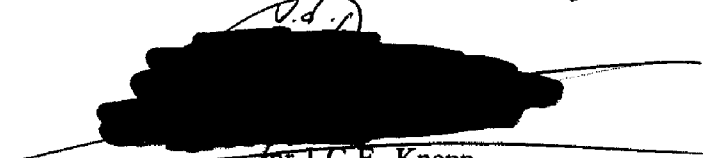
D156000945

18 juni 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 38/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

/mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

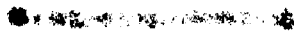
Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. *D15gb000945*

d.d. 18 juni 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

38/96

(Afgesloten 180900A JUN 1996)

Conclusie/vooruitzicht

Er is tot op heden nauwelijks resultaat geboekt bij het herstel van de bewegingsvrijheid in Bosnië-Herzegovina en van de oorspronkelijke etnische verhoudingen. Gevreesd wordt dat de verkiezingen in vele gevallen de resultaten van "etnische zuiveringen" zullen bestendigen dan wel legitimeren. Om die reden kan niet worden uitgesloten dat de Bosnische Moslims die verkiezingen zullen boycotten.

De Bosnische Serviërs distantiëren zich steeds openlijker van het vredesproces en het verdrag van Dayton. Naar verwachting zullen zij zich in toenemende mate onttrekken aan hen onwelgevallige bepalingen van "Dayton". Dit zal het wantrouwen van de Bosnische Moslims jegens hen verder versterken en gevolgen kunnen hebben voor de positie van IFOR.

De presentatie van een nieuwe Bosnisch-Kroatische regering houdt mogelijk verband met Bosnisch-Kroatische onvrede met de opstelling van de Kroatische president Tudjman ten aanzien van de Moslim/Kroatische Federatie. Dit zal het onderlinge wantrouwen tussen Kroaten en Moslims verder versterken.

Bosnië-Herzegovina

De plaatsvervanger van VN-vertegenwoordiger Bildt, die de naleving van de civiele aspecten van "Dayton" coördineert, heeft verklaard dat de situatie met betrekking tot de vluchtelingen "nu slechter is dan zes maanden geleden". Hij wees erop dat sinds de ondertekening van "Dayton" slechts 100.000 van de ruim 2 miljoen vluchtelingen naar hun oorspronkelijke woonplaats zijn teruggekeerd. Daarentegen zijn sindsdien ongeveer 90.000 personen uit hun woningen verdreven. Hij stelde alle partijen voor deze problemen verantwoordelijk; zo onderstreepte hij dat noch de Bosnische regering, noch die van de RS vorderingen hebben gemaakt met de vaststelling van een wettelijk kader voor de terugkeer van vluchtelingen.

Deze uitspraak kan worden gezien als een indicatie dat ten aanzien van één van de belangrijkste bepalingen van "Dayton", het herstel van bewegingsvrijheid en de vooroorlogse etnische

~~_____~~

verhoudingen, in de eerste helft van dit jaar nauwelijks vooruitgang is geboekt. Hoewel de omstandigheden van plaats tot plaats verschillen, hebben alle conflictpartijen zich de afgelopen maanden in meerdere of mindere mate schuldig gemaakt aan beperkingen in de bewegingsvrijheid van leden van andere etnische groeperingen, dan wel van verdrijving van dergelijke personen uit door hen gecontroleerde gebieden.

Tegen die achtergrond heeft de Bosnische VN-ambassadeur Sacirbey, een vertrouweling van de Bosnische president Izetbegovic, verklaard dat "onder de huidige omstandigheden onmogelijk verkiezingen kunnen worden gehouden". Hij stelde dat dergelijke verkiezingen het tegenovergestelde effect zullen hebben van wat de internationale gemeenschap beoogt. Zoals gesteld is van herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen nog nauwelijks sprake. Vele Bosnische Moslims vrezen dat verkiezingen onder de huidige omstandigheden zo'n herstel vrijwel onmogelijk zouden maken, omdat de driedeling van Bosnië-Herzegovina langs etnische lijnen daardoor bestendigd en gelegitimeerd zou worden. De Bosnische Moslims, die bijna de helft van de Bosnische bevolking uitmaken, domineren slechts een relatief klein gebied in centraal-Bosnië en vrezen als gevolg van de verkiezingen in een geografisch isolement te zullen (blijven) verkeren. De uitspraak van Sacirbey is in overeenstemming met eerdere indicaties dat de Moslim-partij SDA (die wordt geleid door Izetbegovic en waarvan ook Sacirbey lid is) de verkiezingen mogelijk zal boycotten als er voordien geen sprake is van vooruitgang bij het herstel van de vooroorlogse etnische verhoudingen. Overigens was bij eerdere aanwijzingen daartoe ook sprake van onoverkomelijke bezwaren van Moslim-zijde tegen een eventuele kandidatuur van de Bosnisch-Servische politieke leider Karadzic.

Een in Duitsland verschijnende Bosnische krant heeft gemeld dat "enkele honderden" mannelijke (Moslim-)inwoners van Srebrenica nog in de omgeving van de stad aanwezig zijn en door de Serviërs als slaven worden gebruikt in de mijnbouw. Een andere, als "groot" aangeduide groep zou voor een soortgelijk doel naar Servië zijn overgebracht. Het blad beriep zich op (anonieme) ooggetuigen, die onlangs in Srebrenica zouden zijn geweest. Indien dit bericht juist is, vormt het een nieuwe indicatie dat er bij de Servische verovering van Srebrenica minder mannen zijn vermoord dan tot op heden wordt aangenomen. Anderzijds is het onwaarschijnlijk dat groepen van honderden mannen met dit doel worden vastgehouden, zonder dat hiervoor aanwijzingen beschikbaar komen. Vermoedelijk zijn de genoemde aantallen derhalve overdreven. Wèl kan de melding worden gezien als een indicatie dat de Bosnische media aandacht zullen blijven besteden aan de val van Srebrenica om de misdaden van de Serviërs en de in Bosnische ogen teleurstellende opstelling van de internationale gemeenschap in die kwestie aan de kaak te stellen.

De Bosnisch-Servische premier Klickovic heeft verklaard dat een "herintegratie" van zijn land met Bosnië-Herzegovina uitgesloten is, "zelfs indien dat inhoudt dat wij slachtoffer worden van de westerse politiek". Daarmee doelt Klickovic mogelijk op (nieuwe) sanctiemaatregelen. Hij onderstreepte dat de RS zich zal houden aan het akkoord van Dayton (dat hij omschreef als "een samenraapsel van politiek, beginselverklaringen en wensen"), maar bovenal alle karakteristieken van een staat wil behouden "binnen de losse unie van Bosnië-Herzegovina". Deze

[REDACTED]

uitspraak is een nieuwe indicatie van de voortdurende verharding van het Bosnisch-Servische standpunt ten aanzien van het Bosnische vredesproces. Reeds sinds de ondertekening van het verdrag van Dayton waren er indicaties dat de Bosnische Serviërs aan dat verdrag vooral belang hechtten omdat zij het zagen als een erkenning van de soevereiniteit van de RS, en uitsluitend bereid waren uitvoering te geven aan bepalingen die daarmee niet in strijd waren. Sinds enkele weken wordt dit streven echter steeds openlijker verwoord. Er moet rekening mee worden gehouden dat de Bosnische Serviërs zich in de komende weken en maanden in toenemende mate zullen onttrekken aan hun onwelgevallige bepalingen van "Dayton". Dit zal het wantrouwen van met name de Bosnische Moslims jegens hen verder versterken en bovendien gevolgen kunnen hebben voor de positie van IFOR, die moet toezien op de naleving van "Dayton".

De burgemeester van Banja Luka, Radic, heeft zich voor de later dit jaar te houden verkiezingen laten registreren als kandidaat van een blok van oppositiepartijen. Dit wijst erop dat hij zijn lidmaatschap van de Bosnisch-Servische regeringspartij SDS, de partij van Karadzic, heeft opgezegd, dan wel dit op korte termijn wil doen. Banja Luka is het centrum van de oppositie tegen de persoon en de politieke opstelling van Karadzic. Ook Radic is herhaaldelijk in conflict gekomen met Karadzic. Om die reden heeft de Bosnisch-Servische president herhaaldelijk pogingen gedaan om Radic te (doen) ontslaan. Kennelijk acht Radic het verzet tegen Karadzic en de SDS in zijn stad groot genoeg om kans op succes te maken in de verkiezingen. Overigens bestaat het desbetreffende blok in meerderheid uit "Servische" partijen. Hoewel in algemene zin de bereidheid in Banja Luka om met de Kroaten en Moslims samen te werken groter lijkt dan in "Servisch" oost-Bosnië, zou een eventuele verkiezing van Radic niet zonder meer betekenen dat de Bosnisch-Servische bereidheid tot inter-etnische samenwerking toeneemt.

Media uit het westelijke, door Bosnische Kroaten gedomineerde deel van Mostar hebben aangekondigd dat er een nieuwe regering is gevormd voor de "Bosnisch-Kroatische" republiek Herceg-Bosna. Deze zal onder leiding staan van de huidige burgemeester van Capljina, Markovic. Tot minister van Defensie is benoemd de minister van Defensie van de Moslim/Kroatische Federatie (MKF), Soljic. De Bosnische Kroaten hebben reeds herhaaldelijk toegezegd Herceg-Bosna te zullen opheffen en de taken en bevoegdheden over te dragen aan de staatsinstellingen van de MKF. In de praktijk is in dit opzicht nauwelijks vooruitgang geboekt. De aankondiging uit Mostar kan in ieder geval worden gezien als een indicatie dat zij daartoe op korte termijn ook niet bereid zijn. Dit houdt waarschijnlijk verband met het feit dat zij willen verhinderen dat de Moslims invloed verwerven in de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina. Daarbij wordt vaak gewezen op een vrees voor overheersing door de (veel talrijker) Moslims. In de praktijk lijkt echter ook het reeds van vóór de MKF stammende streven naar een Groot-Kroatische staat een rol te spelen.

Met name het stadsbestuur van Capljina heeft zich tot op heden verzet tegen invloed van Moslim-zijde in de regio. Dit is van bijzondere betekenis, omdat Capljina ligt aan de weg van centraal-Bosnië via Mostar naar de Kroatische havenplaats Ploce. Eerder dit jaar was overeen-

[REDACTED]

gekomen dat de Bosnische Moslims van deze haven gebruik zouden mogen maken voor in- en uitvoer van produkten. Juist vanuit Capljina was tegen die overeenkomst sterk verzet gerezen, onder meer omdat werd gevreesd voor het "Kroatische" karakter van de streek. De benoeming van Markovic tot premier van Herceg-Bosna wijst niet op een vergroting van de bereidheid tot samenwerking met de Moslims.

Er is geen aanwijzing dat Soljic na zijn benoeming in de regering van Herceg-Bosna de post van minister van Defensie van de MKF zal opgeven. Vermoedelijk zal hij daarbij geconfronteerd worden met belangentegenstellingen. Zoals reeds eerder gemeld, lijken de Kroatische leden van de MKF-regering vooral benoemd om te verhinderen dat er maatregelen worden genomen die het soevereiniteitsstreven van de Bosnische Kroaten zouden bedreigen. Zo heeft Soljic zich tot op heden met succes verzet tegen defensie-wetgeving die zou neerkomen op integratie van de Moslim- en Kroatische strijdkrachten. Zijn benoeming tot minister van Defensie van Herceg-Bosna zal door de Bosnische Moslims worden gezien als een provocatie en het onderlinge wantrouwen tussen beide volkeren in de "Federatie" verder versterken.

De afgelopen maanden waren er herhaaldelijk indicaties dat een deel van de Bosnisch-Kroatische leiding ontevreden was met de opstelling van de Kroatische president Tudjman ten aanzien van de MKF. Hoewel ook Tudjman vermoedelijk het streven naar een Groot-Kroatische staat niet heeft opgegeven, is hij soms toch bereid concessies aan de Moslims te doen. Zelfs heeft hij de Bosnische Kroaten meermalen onder druk gezet om dergelijke concessies te aanvaarden. Daarbij speelt de wens van Tudjman tot integratie in het Westen een hoofdrol. Het is tegen die achtergrond zeker niet uitgesloten dat de benoeming van Soljic en Markovic ook bedoeld is als een protest aan het adres van Tudjman. In dat geval zijn politieke wrijvingen tussen de nieuwe regering van Herceg-Bosna en die van Kroatië in de nabije toekomst niet uitgesloten.

De Joegoslavische pers meldt dat een Amerikaans peloton, behorende tot IFOR, op 10 juni een ontmoeting heeft gehad met de Bosnisch-Servische opperbevelhebber Mladic bij zijn hoofdkwartier in Han Pijesak (oost-Bosnië). Volgens deze berichten kwam het tot een confrontatie tussen de betreffende militairen en de lijfwacht van Mladic, totdat deze persoonlijk het bevel gaf tot terugtrekking. Het bericht zou afkomstig zijn van westerse persagentschappen, maar is door IFOR en het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken ontkend.

Het is vrijwel onvermijdelijk dat IFOR-personeel bij de uitvoering van zijn taak onopzettelijk geconfronteerd wordt met Mladic of Karadzic, die beide van oorlogsmisdaden zijn beschuldigd. IFOR zou in zo'n geval verplicht zijn deze personen te arresteren. Dit kan echter leiden tot Servische represailles tegen IFOR en andere complicaties van het vredesproces. De formele positie van IFOR is dat de NAVO-vredesmacht oorlogsmisdadigers niet actief opspoort, maar hen zal arresteren indien zij in de uitoefening van reguliere taken met hen geconfronteerd wordt. Indien bovenvermeld bericht, in weerwil van officiële ontkenning, juist is, zou dat erop wijzen dat IFOR dergelijke incidenten verzwijgt om complicaties te voorkomen. In dat geval kan worden

[REDACTED]

verondersteld dat IFOR-eenheden Karadzic en Mladic bewust uit de weg gaan uit vrees voor represailles.

Servië/Montenegro

De Joegoslavische plaatsvervangend Chef Generale Staf Martinovic heeft verklaard dat Joegoslavië zich bewust is van "mogelijke valstrikken" in het verdrag van Dayton. Hij onderstreepte dat Joegoslavië zich onder geen voorwaarde in een ongunstige positie zal laten manoeuvreren. Zijn land zou het militaire potentieel niet in belangrijke mate reduceren en desnoods "het doel van sommige wapens veranderen" ofwel de vermindering van kwantiteit met verbeterde kwaliteit compenseren. De uitspraken van Martinovic wekken de indruk dat Joegoslavië voorbehoud maakt bij sommige (militaire) aspecten van "Dayton". Daartoe is echter geen reden. Als de bij het conflict in Bosnië-Herzegovina betrokken partijen niet tot overeenstemming komen over andere plafonds, zal Joegoslavië weliswaar 25% van zijn zware wapens moeten afstoten, maar de resulterende balans tussen Joegoslavië, Kroatië en Bosnië-Herzegovina zal altijd nog 5:2:2 bedragen en derhalve in Joegoslavisch voordeel blijven. Daarbij moet nog worden aangetekend dat de Joegoslavische regering reeds vóór "Dayton" aanzienlijke reducties bij de strijdkrachten had aangekondigd; "Dayton" legt slechts verplichtingen op die de Joegoslavische regering reeds eerder had aangegaan. Tegen die achtergrond lijkt het erop dat de opmerkingen van Martinovic primair aan het adres van de eigen bevolking gericht zijn en tot doel hebben te onderstrepen dat het militaire vermogen van Joegoslavië niet in het gedrang komt door het Bosnische vredesproces.